

بررسی ویژگی‌های جمعیتی - اجتماعی افراد غیرسیگاری در معرض دود سیگار محیط و تأثیر مداخلات مبتنی بر جامعه در کاهش آن در شهرهای اصفهان، نجف‌آباد و اراک

دکتر رؤیا کلیشادی^۱، دکتر جواد جواهری^۲، دکتر حمیدرضا روح‌افزا^۳، دکتر غلامحسین صدری^۴، دکتر بابک عشرتی^۵
^۱ دانشیار گروه اطفال، ^۲ دستیار گروه پزشکی اجتماعی، ^۳ روانپزشک، ^۴ استادیار گروه پزشکی اجتماعی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، ^۵ استادیار گروه اپیدمیولوژی، دانشگاه علوم پزشکی اراک

مجله پزشکی هرمزگان سال یازدهم شماره چهارم زمستان ۸۶ صفحات ۲۹۰-۲۸۳

چکیده

مقدمه: استنشاق دود دخانیات محیط توسط افراد غیرسیگاری موجب بروز عوارضی چون سرطان ریه، بیماری ایسکمی قلبی و آسم در بزرگسالان و سندرم مرگ ناگهانی شیرخواران، آسم، کاهش رشد جنینی و مشکلات تکامل عصبی در کودکان خواهد شد. این مطالعه با هدف تعیین خصوصیات دموگرافیک و اجتماعی افراد در معرض دود سیگار و نیز بررسی تأثیر مداخلات جامعه‌نگر جهت کاهش تماس با دود دخانیات در شهرهای اصفهان، نجف‌آباد و اراک انجام شد.

روش کار: این مطالعه جزئی از برنامه قلب سالم اصفهان است که در آن ۱۲۶۰۰ نفر از ساکنان بزرگسال و ۴۰۰۰ نفر از کودکان و نوجوانان شهرهای اصفهان، نجف‌آباد و اراک، به روش نمونه‌گیری چندمرحله‌ای انتخاب شدند. اطلاعات دموگرافیک، مدت زمان تماس با دود سیگار و مکان تماس با آن به کمک پرسشنامه‌های استانداردسازی شده جمع‌آوری گردید. مداخلات مبتنی بر جامعه جهت کاهش تماس با دود سیگار محیط در افراد غیرسیگاری در شهرهای اصفهان و نجف‌آباد (مورد) در مقایسه با شهر اراک (بعضی) مرجع (شاهد) انجام شد. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS و آزمونهای t کای اسکور و آنالیز واریانس مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

نتایج: فراوانی استنشاق دود سیگار در شهرهای مورد مداخله و شاهد طی سه سال ارزیابی متوالی کاهش قابل‌ملاحظه‌ای را نشان می‌دهد ($P < 0/0001$). میانگین مدت زمان تماس با استنشاق دود سیگار بر حسب دقیقه در هفته در سالهای قبل و بعد از مداخله در شهرهای مورد و شاهد کاهش معنی‌داری داشت ($P < 0/0001$). در شهرهای مورد بررسی، فراوانی تماس با استنشاق دود سیگار در افراد مجرد، مطلقه و دانشجو بطور قابل‌ملاحظه‌ای از سایرین بالاتر بود ($P < 0/0001$).

نتیجه‌گیری: فراوانی قابل توجه با استنشاق دود سیگار در گروه سنی جوانان و نیز در دانشجویان و افراد مجرد حاکی از شرایط آلودگی محیط خانوادگی، تحصیلی و کاری این افراد می‌باشد که آنها را در معرض خطر بیماریها و احتمال تبدیل شدن به یک سیگاری فعال قرار می‌دهد. مداخلات گسترده جهت کاهش این روند باید در اولویت برنامه‌های سلامت جامعه قرار گیرد.

کلیدواژه‌ها: دود دخانیات محیط - ویژگی‌های اجتماعی، جمعیتی - سیگاری غیرفعال - مداخلات مبتنی بر جامعه

نویسنده مسئول:

دکتر جواد جواهری

گروه پزشکی اجتماعی دانشکده

پزشکی دانشگاه علوم پزشکی

اصفهان

اصفهان - ایران

تلفن: +۹۸ ۳۱۱ ۷۹۲۲۰۵۴۲

پست الکترونیکی:

Javaheri@resident.mui.ac.ir

دریافت مقاله: ۸۶/۷/۱۰ اصلاح نهایی: ۸۶/۹/۱۹ پذیرش مقاله: ۸۶/۱۱/۲۰

مقدمه:

۲۰۲۰ این رقم به بیش از ۱۰ میلیون مرگ در سال برسد. با توجه به اینکه بار مرگ و میر ناشی از سیگار در حال انتقال از کشورهای توسعه یافته به سمت کشورهای در حال توسعه می‌باشد (۱-۳)، پیش‌بینی می‌شود تا سال

مصرف سیگار یک معضل بزرگ در سراسر جهان است. تا پایان قرن بیستم سالانه بیش از ۳ میلیون مرگ ناشی از سیگار برآورد شده که انتظار می‌رود تا سال